YIDDISH

איך ברען און איך ברען און איך ווער ניט פאַרברענט

TRANSLATIONS

A Double Issue

QUEENS COLLEGE PRESS

Δ
WID-LC
PJ
5120
.A385#

YIDDISH

A QUARTERLY JOURNAL
DEVOTED TO YIDDISH AND YIDDISH LITERATURE
Volume 7, Nos. 2-3 1988

Joseph C. Landis, *Editor*

Editorial Board

Arthur Tilo Alt
Dorothy Bilik
Tom Bird
Jules Chametzky
Hugh Denman
Richard Fein
Mel Friedman
Sol Gittelman
Nora Glickman
John Howard
Philip Klukoff
Dov Noy
Ben Siegel
Daniel Walden
Robert Warnock
Seth Wolitz

HARVARD UNIVERSITY
LIBRARY
JUN 27 1990

For the Queens College Press:

Editor: Yvette St. Jacques
Managing Editor: John Edward Jude Cassidy

YIDDISH

איך ברען און איך ברען און איך װער ניט פאַרברענט

I burn and I burn and I am not consumed. *H. Leivick*

Yiddish, a refereed journal, is published four times a year by Queens College Press, Flushing, NY 11367, with the aid of a grant from the Atran Foundation.

Sponsored by the American Association of Professors of Yiddish.

Subscription: (four issues) $11; single copy $3.50

Copyright 1989 by Joseph C. Landis. All rights reserved. Printed in USA.

Yiddish is listed in the *Index to Jewish Periodicals.*

Manuscripts for *Yiddish* should be sent to Prof. Joseph C. Landis, Yiddish, NSF 350, Queens College, Flushing, N.Y. 11367. They should be typed double-spaced on 8½ x 11 bond paper, with footnotes on a separate sheet. Manuscripts will be returned only if accompanied by a stamped, self-addressed envelope.

CONTENTS

INTRODUCTION, 5
Joseph C. Landis

FICTION

THE END OF THE WORLD, 9
Sholem Aleichem (Tr. Joan Bernick)

THREE WHOLE BEATS, 11
Avrom Reisen (Tr. Moshe Spiegel)

IT'S TREMBLING, 20
Avrom Reisen (Tr. Joan Bernick)

LOST HIS VOICE, 21
Avrom Reisen (Tr. Moshe Spiegel)

THE LAST COPPER: A FAIRY TALE, 27
Shimon Frug (Tr. Moshe Spiegel)

TWO MARTYRS, 33
S. Ansky (Tr. Moshe Spiegel)

BE SILENT, SISTER!, 40
H. D. Nomberg (Tr. Louis Weiss)

POTEMKIN, 46
Zalmen Schneour (Tr. Moshe Spiegel)

SHAYKE WINDPIPE, 60
S. Ary (Tr. Rachael Ary and Sacvan Bercovitch)

ALEYNU L'SHABEAKH, 67
JEFF AND MARQUIS, 69
A STORY ABOUT ICE SKATING, 73
Jacob Krepliak (Tr. Philip J. Klukoff)

BLACK OAK, 79
Mendel Mann (Tr. Moshe Spiegel)

THE KEY TO HEAVEN, 90
Mordkhe Tsanin (Tr. J. Taslit)

MOTL AND THE RABBI OF DJELFA, 98
Haim Goldenstein (Tr. Max Rosenfeld)

SHE TAKES ALONG A COMPANION, 104
A. M. Orzycer (Tr. Blumke Steinberg)

UNFINISHED SONGS, 113
Blume Lempel (Tr. Blume Lempel and Emma Zahler)

POETRY

HULYET KINDERLEKH, 120
Mordkhe Gebirtig (Tr. Theodore Bikel)

HOMO NOVUS, 122
Yirmiyohu Hescheles (Tr. Arthur Graham)

IN THE APPLE ORCHARD, 124
I. J. Schwartz (Tr. Etta Blum)

KENTUCKY, 128
I. J. Schwartz (Tr. Arthur Graham)

FROM "AMERICA," 130
H. Royzenblat (Tr. Joseph C. Landis)

YINGL TSINGL KHVAT, 132
Mani Leyb (Tr. Kathryn Hellerstein)

LYRICS FROM *ZAVL RIMER,* 148
Menakhem Boraisha (Tr. Adah Fogel)

MEMENTO MORI, 156
Moyshe Leyb Halpern (Tr. Michael Taub)

POEMS BY A. LUTSKY, 158
(Tr. Kathryn Hellerstein)

HOW MAN WAS CREATED, 162
A. Lutsky (Tr. Max Rosenfeld)

PRIMAL MAN AND HIS SHADOW, 164
Malke Heifetz Tussman (Tr. Kathryn Hellerstein)

MY GREAT POEM, 166
Malke Heifetz Tussman (Tr. Kathryn Hellerstein)

ZOL ZAYN, 168
Yosef Papiernikov (Tr. Theodore Bikel)

ENCOUNTERING THE MATRIARCHY:
KADYE MOLODOWSKY'S *WOMEN'S SONGS,* 170
F. Peczenik

WOMEN'S SONGS, 174
Kadye Molodowsky (Tr. F. Peczenik)

SONGS OF WOMEN, 182
Kadye Molodowsky (Tr. Kathryn Hellerstein)

AND WHAT IF, 188
Kadye Molodowsky (Tr. Joseph C. Landis)

WOMEN'S PRAYERS, 192
Kadye Molodowsky (Tr. Kathryn Hellerstein)

GENERATIONS, 196
A NEW DRESS, 200
Rokhl Korn (Tr. Kathryn Hellerstein)

BECAUSE, 202
HILLS AT TWILIGHT, 204
Ida Maze (Tr. by Irving Massey and by Irving Feldman)

DESTINY, 206
Hadassah Rubin (Tr. Max Rosenfeld)

"I AM NO PRINCE, I AM NOT HAMLET," 208
Eliezer Greenberg (Tr. Joseph C. Landis)

WITH YOU, 212
A. Luria (Tr. Joseph C. Landis)

UNTITLED, 214
Shike Driz (Tr. Joseph C. Landis)

YINGL TSINGL KHVAT[1]

Mani Leyb
(Translated by Kathryn Hellerstein)

I have heard a lovely tale
To tell my children large and small.
So, children, now be quiet, sit still,
And let my lovely story unroll.

Somewhere, far from where we are,
You can't get there by railroad car,
You can't get there by ship, by horse—
So distant was this place on earth.

A valley lay, remote and deep,
Bounded by wooded cliffs so steep
That below, like a long, straight string,
A little river went trickling.

And by the little river's shores,
Many houses set their doors,
Houses, streets, and a marketplace.
Next-door, a mountain raised its face.

Gentiles and Jews in that valley
Lived together peacefully.
Everyone's needs and wants were met,
Everyone had enough to eat.

But it came to pass one day
That the summer ran away.
So, why should anyone be afraid
If the summertime has fled?

After summer comes the winter,
Winter comes and covers over
Houses, mountain, marketplace
With a mantle of snow-white lace.

אינגעל
צינגעל
כוואַט

כ'האָב אַ מעשה'לע אַ שענע,
פאַר די קינדער מיינע קליינע.
זייט זשע קינדער שטיל און שאַ,
ס'איז מיין מעשה'לע אַזאַ: —

ערגעץ ווייט, ווייט, ווייט פון דאַנען,
צוצוקומען ניט מיט באַנען,
ניט מיט שיפן, ניט מיט פערד —
ערגעץ אויף אַ ווייטער ערד

האָט אַ טאָל זיך דאָרט געפונען.
און אין טאָל איז דורכגערונען,
ווי אַ שנירעל ווייט און גלייך,
ווייט און גלייך אַ קליינער טייך.

און ביים טייך, פון בידע ברעגן,
זיינען שטיבער פיעל געלעגן.
שטיבער, גאַסן און אַ מאַרק,
און ביים זייט פון מאַרק אַ באַרג.

און די גוים און די אידן
האָבן דאָרט געלעבט צופרידן:
ווער אין פרייד און ווער אין נויט,
יעדער האָט געהאַט זיין ברויט.

האָט זיך איינמאָל דאָרט געטראָפן!
אַז דער זומער איז אַנטלאָפן.
נו, איז וואָס איז דאָ דער שרעק,
אַז דער זומער לויפט אַוועק? —

נאָכ'ן זומער קומט דער ווינטער,
קומט דער ווינטער און בעשפּינט ער
שטיבער, באַרג און מאַרק און פלויט
אין אַ שנייאיג ווייסן קלייד.

White and luminous with the snow,
Long and wide in the sun's cold glow,
The distant road stands glistening
Until Pesach comes in the gentle spring.

From the farmlands peasants drive
Their jingling sleighs piled high with rye,
With geese and logs, with straw and hay,
Laden to their brims this way.

In the bustling square, Jews hurry,
Buying and selling in a flurry.
Haggling, bargaining, faces shine:
Today the market is quite fine!

Urchins race on the slippery stretches,
Shrieking, sliding on their britches
Where the ice is blue and soft
As the sky and clouds aloft.

Peasant boys, huge hats on heads,
Fly downhill on makeshift sleds
With a whistle and a shout.
Snowily they tumble out.

Smaller boys are swarming, rolling
Spheres of snow that keep snowballing
Till they're stacked up in tall rows—
Snowmen, each with eyes, a mouth, a nose!

One boy, standing by the gate,
Rubs his ear: Hey, old Jack Frost,
You should stand like this till Pesach,
Until we have to go to *heder*.[2]

But instead, here's what happened:
Winter comes like a dank dungeon,
Stinking dark as a hole in the ground;
No one can even walk around.

Not like winter, but like autumn,
Rain pours like a bucket without a bottom.
As for snow, not a single flake,
Not a drop of snow, not a fleck.

ווייס און ליכטיג א פערשנייטער
און א ווייטער און א ברייטער
שטעהט אזוי דער ווייטער וועג,
ביז די לינדע פסח־טעג.

גוים קומען זיך צופאהרען,
פיהרען פולע שליטענס קארען,
געגז און האלץ און שטרוי, און היי,
אננעלאדען אט אזוי.

אידען שמאיען אום און לויפען,
דינגען, קויפען און פערקויפען;
יעדען אידען'ס פנים שיינט:
ס'ארא מארק אביסעל הייגט!

חברה לויפען אויף די גליטשען,
מאכען קונצען, הילכען, קוויטשען,
און דער אייז איז בלוי און ווייך,
ווי דער הימעל אין דער הויך.

שקצים אין די גרויסע היטלעך
פליהען בארג אראפ אויף שליטלעך
מיט א פייף און א געשריי,
קוליע, קוליע, און אין שניי!

אינגלעך ראיען זיך און שלעפען,
קייקלען קלעצער שניי און קלעפען
פעטער שנייער'ס גוט און וואויל,
מיט א נאז און מיט א מויל.

שטעהט א אינגעל ביי דעם טויער,
רייבט דעם אויער: פעטער שנייער,
זאלסט אזוי ביז פסח שטעהן,
ביז מען דארף אין חדר געהן.

אבער דאס איז פארגעקומען,
אז דער ווינטער איז געקומען
נאס און פינסטער, ווי א גרוב,
כאטש ניט גאה ארויס פון שטוב.

און א רעגען האט געגאסען,
ניט ווי ווינטער, נאר ווי אסיען,
און קיין שניי איז ניט צו זעהן,
ווייל קיין שניי איז ניט געווען.

The marketplace becomes so muddy
That it's hard to move, and nobody
Can walk or drive—Walk where? Drive how?
Mud is knee-deep on man and cow.

In the marketplace, a peasant forgets
To keep his wagon moving, lets
It sink in mud. Whip cracks. A curse.
Pulling, straining, falling horse.

A coachman, determined to depart,
Giddy-ups and urges, with an oath:
Give a good pull, horses, move!
And the horses cannot budge!

And the boys, as usual
Studying late in winter school,
Are terrified of walking home
Through the mud the square has become.

People bitterly complain
Because the mud will last too long.
Because there is no snow in sight;
Indeed, no snow will fall tonight.

People tremble and grow fearful:
Gentiles begin ringing churchbells,
Jews move lightly to their *shul*,[3]
Until the synagogue is full.

As for schoolboys, every student
Makes a vow to be more prudent:
I'll be good in *heder* and pious at home!
Beloved snow, please come! Come! Come!

A boy no longer buys a bagel.
But like birds boys fly to haggle
Over lanterns cut from paper
Red and of the clearest color.

In this town was one little boy
Dapper, dashing, skillful, joyful,
Tsingl Khvat—and Tsingl Khvat
Was he afraid? No, he was not!

בלאָטיג איז אין מאַרק געוואָרען, —
ניט צו געהן און ניט צו פאָהרען:
געהן און פאָהרען — וואו און ווי,
אז ס'איז בלאָטע ביז די קניע.

ווערט א גוי אין מאַרק פערטראָגען.
בלייבט אין בלאָטע שטעהן זיין וואָגען:
שעלט דער גוי, זיין בייטשעל קנאַלט.
שלעפּט דאָס פערדעל ביז עס פאַלט.

פאָהרט אַרוים א בעל־עגלה,
וויאָקעט, נאָ'קעט — מיט א קללה,
צי מיט גוטען — פערדלעך, פאָהרט,
און די פערדלעך, ניט פון אָרט!

און די אינגלעך, ווי דער סדר,
לערנען ווינטער שפּעט אין חדר,
האָבען זיך געשראָקען שטאַרק
געהן אין בלאָטע דורכ'ן מאַרק.

האָבען מענשען פיעל געטרויערט,
וואָס די בלאָטע לאַנג געדויערט,
וואָס קיין שניי איז ניט צו זעהן;
און קיין שניי איז ניט געווען.

האָבען מענשען זיך דערשראָקען.
נוים קלינגען אין די גלאָקען.
אידען טיאַפּקען אין שוהל,
אז די גרויסע שוהל ווערט פול.

און די אינגלעך פון דעם חדר,
יעדער אינגעל טהוט א נדר:
— שניי געטרייער, קום שוין קום,
איך וועל ווערען גוט און פרום.

קויפט א אינגעל ניט קיין ביינעל,
קויפען פליהט ער ווי א פויגעל,
א לאָמטערן פון פּאַפּיר,
רויט און לויטערן קאָליר.

נו, איז דאָרט געווען א אינגעל,
האָט מען איהם גערופען צינגעל,
צינגעל כוואַט. — און צינגעל כוואַט
האָט קיין מורא ניט געהאַט.

Tsingl laughs: Paper lanterns!
I'm not scared of bears or lions;
If I were scared, would I dare go
Through the square at night alone?

Boys sit and listen, keeping quiet.
Silent, they all know quite well, that
Tsingl Khvat would never lie,
Indeed, he is no common guy!

As usual, when day turns into dusk,
The teacher glances at his watch,
And he says in a whispery voice:
Boys, go home. It's time. Out! *Aroys*!

A tumult starts—a deafening noise:
Get my lantern, Berl-Wheel! You, boys,
Give me a light! Kopl-Chicken,
Hurry up, get my lantern!

Together boys set out for home.
Each lantern is a small red flame.
Darkly they light the road ahead,
Trembling, terrified, afraid.

Suddenly one boy's voice questions:
Hey, kids, is Tsingl walking with us?
Is Tsingl here? Is Tsingl there?
There is no Tsingl anywhere.

They look around in all directions—
Suddenly they see from a distance
Tsingl trip and fall and thud,
And he is over his head in mud!

There's an uproar. One boy shouts:
—Hold on, Tsingl! I'll get you out!
And to approach he slithers near
But can't come closer out of fear.

Tsingl stands happily in the mud
And happily bursts out singing, "Go!"
He wriggles, he twists, he twitches about,
But from the mud there's no way out.

ער פלענט לאכען: א לאמטערען!
כ'האב קיין מורא ניט פאר בערען.
וועל איך מורא האבען געהן
דורכ'ן מארק ביינאכט אליין?

אינגלעך זיצען, הערען, שווייגען.
אלע ווייסען גוט, אז לייגען
צינגעל כוואט ועט קיינמאל ניט,
ער איז דאך ניט יוקעל שמיד!

און אין אווענד, ווי דער שטייגער,
קוקט דער רבי אויפ'ן זייגער,
און ער זאגט ארויס'עט קוים:
— קינדער, נו, שוין צייט אהיים!

ווערט א טומעל, טויב צו ווערען:
— בעריל רעדעל, מיין לאמטערען.
גיב מיר פייער — קאפעל האן.
צינד מיר מיין לאמטערען אן!

לאזען אינגלעך זיך צוזאמען.
די לאמטערנעס רויטע פלאמען.
פינסטער — לייכטען זיי דעם וועג.
און זיי ציטערען פון שרעק.

פלוצלונג טהוט א פרעג א אינגעל:
קינדער, וואו איז איצטער צינגעל?
צינגעל דארט און צינגעל דא,
צינגעל איז מיט זיי ניטא.

קוקען זיי אין אלע זייטען —
פלוצלונג זעהען זיי פון ווייטען,
צינגעל טהוט א פאל, א כליאפ,
און אין בלאטע ביז'ן קאפ!

ווערט א ליארעם. שרייט א אינגעל:
— ווארט אויף מיר א רגע, צינגעל!
און צו צינגלען צו־צו־געהן
שרעקט דאס אינגעל זיך אליין.

צינגעל שטעקט אין בלאטע פרעהלאך,
און צוזינגט זיך פרעהלאך: הולך!
ווארפט זיך, דרעהט זיך ציהט זיך אויס,
קען פון בלאטע ניט ארויס.

Howls and wails of "Tsingl, Tsingl!"
Though full of goodwill, these boys bungle.
If a schoolboy hasn't learned anything more,
He knows to go straight home, for sure.

In neck-deep mud, Tsingl is stuck.
But does he feel he's out of luck?
Cool, calm, collected, Tsingl states:
I'll just stay put until day breaks.

I'll snooze a little in this mess . . .
But as it was, it came to pass
That riding across the marketplace
A noble Porets spots Tsingl's face.[4]

This noble Porets changes course
Mid-gallop on his excellent horse
And heads for Tsingl—one, two, three,
Pull—Tsingl Khvat is unstuck, free!

Then the generous, noble Sir
Wraps wet Tsingl in his fine fur,
But in that finery Tsingl burns
And tears himself from the kind man's arms.

The noble Porets wrinkles his brow:
—You have no lantern? How is that, how?
Do you often walk alone at night?
Loudly Tsingl laughs outright:

—Paper lanterns, paper lanterns!
I'm not scared of bears or lions.
So should I be scared to go
Through the square at night alone?

The noble Sir chuckles, What a boy, so bold!
Tell me, what are you called?
Tsingl grows even bolder at that
And he answers: Tsingl Khvat!

The Porets finds it powerfully pleasant
That a boy should be so confident
Without a thought before nobility;
And the noble Sir speaks in this way:

ווערט א יאמער: צינגעל, צינגעל!
אבער יעדער חדר אינגעל
האט ער אפגעלערענט קוים,
דארף ער קומען באלד אהיים.

בלייבט אין בלאטע צינגעל שטעקען.
אבער צינגעל וועט זיך שרעקען?
צינגעל קלערט צו זיך אליין:
כ'וועל אזוי ביז מארגען שטעהן.

כ'וועל אזוי אין בלאטע שלאפען...
אבער דא האט זיך געטראפען:
דורכ'ן מארק א פריץ רייט,
זעהט ער צינגלען פון דער ווייט.

לאזט דער פריץ זיך פון ווייטען
אויף זיין גוטען פערד צו רייטען. —
און פאר צינגלען — איינס, צוויי, דריי,
שלעפ — און צינגעל איז שוין פריי!

און דער פריץ איז א גוטער,
טוליעט צינגלען אין זיין פוטער,
אבער צינגעל זידט און ברענט —
רייסט זיך פון דעם פריץ'ס הענט.

און דער פריץ קנייטשט זיין שטערען:
— ווי, דו האסט ניט קיין לאמטערען?
געהסט אזוי אליין ביינאכט?
האט זיך צינגעל הויך צולאכט:

— א לאמטערן, א לאמטערען!
כ'האב קיין מורא ניט פאר בערען.
וועל איך מורא האבען געהן
דורכ'ן מארק ביינאכט אליין?!

לאכט דער פריץ: ס'ארא אינגעל!
זאג מיר, ווי מען רופט דיך? — צינגעל
האט קיין מורא ניט געהאט
און ער ענטפערט: צינגעל כוואט!

איז דעם פריץ שטארק געפעלען
וואס א אינגעל זאל זיך שטעלען
פאר א פריץ איינס און צוויי;
און דער פריץ זאגט אזוי:

—I have long since grown gray and old
Travelling widely throughout the world,
But nowhere have I ever seen
A boy with spirit so bold and keen.

If you promise to remember
Me, a gift unlike any other
Will be yours. If you like that,
Then be still and listen, Tsingl Khvat.

I have this horse, which cost me dear.
It is purely flame and fire—
Like an arrow flying, can it
Cover thirteen miles a minute!

And I have a magic ringl,
Such a ringl for Yingl Tsingl
Twist it seven times around
And snow will fall from sky to ground.

And you yourself can now determine
Whichever thing you want to happen:
Ring or horse, you have the choice—
But don't think about it too much!

Tsingl goes into a tizzy
—Horse? Ring? Horse? Ring? He grows dizzy.
And he answers, impetuous:
I want the ring. I want the horse!

The noble Porets laughs with a bellow:
Tsingl, you are quite a fellow!
And jumping over the horse's withers,
The ring to Tsingl he delivers.

And the reins, too, he hands over,
Slapping Tsingl on the shoulder.
In a wink, as Tsingl stares,
The noble Porets disappears.

Tsingl thrills from head to toe,
Giddy-up! An arrow from the bow
He spurs the horse, ring in his hand,
To fly from the square up the mountain. And

— כ'בין שוין גרוי און אלט געווארען.
בין א וועלט שאין אויסגעפאהרען.
און א איננעל, אזא ברען,
האב איך ערגעץ ניט געזעהן.

און, אז דו זאלסט מיך גערענקען,
וויל איך אזא זאך דיר שענקען,
וואס די וועלט האט ניט געהאט:
שוויינ, און הער־זשע, צינגעל כוואט.

כ'האב דעם פערד, ער קאסט מיר טייער
ער איז לויטער פלאם און פייער,
פליהען פליהט ער ווי א פייל,
אין א רגע דרייצעהן מייל.

און איך האב א כישוף־רינגעל,
אזא רינגעל פאר א איינגעל:
טוסט איהם זיעבען מאל א דרעה
און עס הויבט אן געהן א שניי.

און דו קענסט אליין זיך שטעלען,
וועלכע זאך איז דיר געפעלען:
צי דער רינגעל, צי דער פערד —
אבער ניט קיין סך געקלערט!

צינדט זיך אן אין נאאנצען צינגעל:
— פערד צי רינגעל, פערד צי רינגעל?
און ער ענטפערט, ניט געקלערט:
— כ'וויל דעם רינגעל מיט דעם פערד!

לאכט דער פריץ: ס'ארא איינגעל
ביזטו, צינגעל!... און דעם רינגעל
גיט דער פריץ צינגלען אפ,
און ער שפרינגט פון פערד אראפ.

און גיט צינגלען אפ די לייצע
און פאטשט צינגלען אן אין פלייצע,
צינגעל קוקט: אט אט אטא,
שוין, דער פריץ איז ניטא.

ושמורעט צינגעל צו די אויגען,
וויא! און לאזט זיך פייל פון בויגען
מיט'ן רינגעל דורכ'ן מארק,
דורכ'ן מארק, און אויפ'ן בארג.

Slurp! The horse, stock still, can't budge.
Tsingl pulls at the ring. The muddy sludge!
He twists the ring seven times around:
Snow suddenly falls from sky to ground.

So, why should people ever worry?—
Morning comes. They get up early,
And, mouths agape, they stare and stare:
Ay, ay, ay! Is that snow out there?

And they can't believe their eyes,
So they give the glass a wipe—
Then joy and celebration begin:
—What a snow snowed! white and clean!

The people deserve to celebrate,
For they've had more worries than delight.
But in the midst of the fun, a thought—
Where on earth is Tsingl Khvat?

Tsingl! Tsingl! His mother calls.
A schoolboy gossip smugly tells
That Tsingl got stuck in the mud, and so
He's probably buried in the snow.

The mother wails, tears flow from her eyes.
But the know-it-alls just moralize:
—One should never set out to go
Through the marketplace at night alone.

But such a daring boy as Tsingl
And with such a magic ringl,
And with such an excellent horse—
And on this round and spinning earth—

Can swiftly, surely fly and blow
Like the wild whirlwind and tornado—
Valley and mountain and forest and field
In the wide and distant world.

So Tsingl, himself an arrow from a bow,
On his excellent horse flew,
Farther, farther from that place,
Out somewhere into the night, in space.

טפרו! דער פערד בלייבט שטעהן, און צינגעל
טהוט א נעהם דאס כישוף־רינגעל,
טהוט איהם זיעבען מאל א דרעה
און עס הויבט אן געהן א שניי.

נו, צי דארפען מענשען זארגען? —
מענשען שטעהען אויף פריהמארגען,
קוקען זיי און קוקען זיי:
— אי, אי, אי, זאל זיין א שניי?

און זיי ווילען זיך ניט גלויבען,
טהוען זיי א וויש די שויבען, —
ווערט א שמחה, ווערט א פרייד!
— ס'ארא שניי האט אנגעשניים!

זאלען זיך די מענשען פרעהען,
ווי זיי ווילען און פערשטעהען,
זארגען האבען זיי געהאט;
וואו איז אבער צינגעל כוואט?

זוכט די מאמע: צינגעל! צינגעל! —
רעדט זיך אויס א פלוידער־אינגעל,
אז אין בלאטע צינגעל שטעקט,
און דער שניי האט איהם פערדעקט.

נעהמט די מאמע וויינען, קלאגען,
נאר די קלוגע מענשען זאגען:
— לאזט א אינגעל זיך ניט געהן
דורכ'ן מארק ביינאכט אליין!

אבער אזא כוואט ווי צינגעל,
און מיט אזא כשוף־רינגעל,
און מיט אזא גוטען פערד —
און ס'איז קיילעכדיג די ערד —

פליהט מען גיכער, פריי און זיכער,
ווי דער ווילדער ווינט און וויכער,
טאל און בארג און וואלד און פעלד
אין דער ברייטער, ווייטער וועלט.

איז זיך צינגעל פייל פון בויגען
אויפ'ן פערד אוועקגעפלויגען,
ווייטער, ווייטער פון דער היים,
ערגעץ אין דער נאכט, אין רוים.

But when, from far and distant ways
Winter approaches with its rains,
And not a flake of snow is seen,
As if snow were forever gone—

An arrow from a bow, Tsingl appears,
Shoots through the night, out of nowhere,
Silent and invisible,
On the fine horse of the noble.

And he drifts sure and swiftly,
Like the whirlwind wild and free,
Grandly bearing the magic ring
Through the square and up the mountain.

Slurp! The horse, stock still, can't budge.
Tsingl pulls at the ring. The muddy sludge!
He twists the ring seven times around:
A sudden snow lies on the ground.

NOTES

[1] Yingl Tsingl Khvat. The words comprising this name have the following meanings: Yingl is the substantive denoting a little boy. Tsingl means both a trigger and the uvula, the dangling part of the soft palate [derived from *tsung*, tongue]. The first of these two meanings connotes the character's quality of being impetuous and forceful like the trigger of a gun. The second meaning, with its reference to the physical juncture of mouth and throat, from which the voice emanates and words are given form, joins the young boy character with the language-crafting poet. Khvat is an adjective meaning dapper, skillful, dashing.

For the pleasure of the verbal music and to preserve the yidishkayt of the character and the imagined world of the poem, I have decided to leave the name in Yiddish, but to convey at least some of the denotations and connotations through the freer parts of the translation.

As for freedom, a line by line comparison of Mani Leyb's Yiddish poem with my translation will reveal a number of liberties taken in the latter. I have deliberately changed certain minor details in order to achieve a stanza which corresponds to the Yiddish in meter and rhyme. I have added and omitted such details in an attempt to maintain a tone consistent with the original poem. Given the liberties which Mani Leyb himself takes with sense and nonsense for the sake of verbal play and pleasure, I believe that my digressions are justifiable. In the end, I hope that this translation will bring Mani Leyb's marvelous poem alive in English, and inspire children and the parents who read the poem to return to the Yiddish on its own terms.

[2] Pesach is the Jewish holiday Passover, in the spring. *Heder* is elementary school.

[3] *Shul* is the synagogue.

[4] Porets denotes a landowner, a nobleman. I'm not sure how to translate this term in a simple way to convey the socio-economic fact that this man is not Jewish, for Jews didn't own land, and the important fantasy in Mani Leyb's poem of the harmonious relations of Gentiles and Jews in the terrible times of 1917. Therefore, in this draft, I've chosen to leave the Yiddish word in the text as a kind of character name, as foreign to the young English reader as Yingl Tsingl Khvat's name.

אבער ווען פון ווייטע ווענען
קומט דער ווינטער אַן מיט רעגען,
און קיין שניי איז ניט צו זעהן,
ווי קיין שניי וואָלט ניט געווען. —

וועיזט זיך ציננעל פייל פון בויגען,
פון דער נאַכט אַרויסגעפלויגען,
ניט געזעהן און ניט געהערט,
אויפ'ן פריץ'ס גוטען פערד.

און ער טראָגט זיך גיכער, זיכער
ווי דער ווילדער ווינט און וויכער,
מיט'ן רינגעל דורכ'ן מארק,
דורכ'ן מארק און אויפ'ן באַרג.

טפּרו! דער פערד בלייבט שטעהן, און ציננעל
טהוט א נעהם דעם כשוף־רינגעל,
טהוט איהם זיעבען מאָל א דרעה,
און עס פאַלט אַרויס א שניי!

POEMS BY A. LUTSKY

(Translated by Kathryn Hellerstein)

A Beard Wants to Escape

A white beard
On an old Jew wants to escape
In the windy weather.—
It flutters like a flag on high.
The hat on his head puffs up
Under the trembling fingers
Of his left hand
And gasps with laughter
Into his right ear.

A Piece of Paper Wants to Commit Suicide

A piece of paper became disgusted with life,
So it flung itself upon a rail
And awaited the train.
As the train raced forward,
It grew scared at the speed,
So it gave
A heave up
And escaped with a fearful thrill.

אַ באָרד וויל אַנטלויפן

אַ ווייסע באָרד
וויל אַנטלויפן פון אַן אַלטן אידן
אין ווינטיקן דרויסן. —
פלאַטערט זי ווי אַ פאָן אין דער הויך.
בלאָזט זיך דאָס היטל אויף זיין קאָפּ
אונטער די ציטערדיקע פינגער
פון זיין לינקער האַנט
און קייכט פון געלעכטער
אין זיין רעכטן אויער אַריין.

אַ פּאַפּיר וויל באַגיין זעלבסטמאָרד

אַ פּאַפּיר איז נמאס געוואָרן דאָס לעבן,
איז ער צוגעפאַלן צו אַ רעלס
און האָט אָפּגעוואַרט די באַן.
ווען די באַן האָט זיך אָנגעיאָגט —
האָט ער זיך דערשראָקן פאַרן אימפעט,
זיך געטאָן
אַ — הויב-אויף
און איז אַוועק מיט אַ מורא'דיקער פרייד.

A Poem to the Poem

A song—to sound.
To the not—that is.

Thin—as I am.—
Spear.
Show—like I am.—
Sharp.
Mirror.

Tones—shimmer.
Mean more.
Demand.

Remind.—
Of what was not.
Of more than was.
Of more than is.
Beyond the mind.

A Tree Reflected in the Water

The tree here sees:
A tree here,
A tree there.
The reflection there sees:
A tree here,
A tree there.

The tree here thinks:
Like Here
Is There.
The reflection there thinks:
Here is
Like There.

The tree here wonders:
Am I he?
The tree there wonders:
Am I he?

The tree here laughs and tosses about:
That tree is upside down . . .
The tree there tosses about
Speechlessly . . .

אַ ליד צום ליד

געזאַנג — צום קלאַנג.
צום ניט — וואָס איז.

דין — ווי איך בין. —
שפּיז.
שפּיל — ווי איך בין. —
שאַרף.
שפּיגל.

טענער — מינען.
מיינען מער.
מאַנען.

דערמאַנען. —
אין ניט געשען.
אין מער ווי געווען.
אין מער ווי זיין.
איבערן זין.

אַ בוים שפּיגלט זיך ביים וואַסער

זעט דער בוים דאָ:
אַ בוים דאָ,
אַ בוים דאָרט.
זעט דער שאָטן דאָרט:
אַ בוים דאָ,
אַ בוים דאָרט.

טראַכט דער בוים דאָ:
אַזוי ווי דאָ,
אַזוי איז דאָרט.
טראַכט דער שאָטן דאָרט:
אַזוי ווי דאָ,
אַזוי איז דאָרט.

שטוינט דער בוים דאָ:
בין איך — ער?
שטוינט דער שאָטן דאָרט:
בין איך — ער?

לאַכט ער דאָ דער בוים און וואַרפט זיך:
יענער שטייט קאַפּויר...
וואַרפט זיך דאָרט דער שאָטן
שטומערהייט...

HOW MAN WAS CREATED

A. Lutsky
(Translated by Max Rosenfeld)

An eternity passed—
And man became.

RESTLESSNESS became pregnant with MAN.
Then RESTLESSNESS gazed too long at DESPAIR.
DESPAIR sighed in HOPELESSNESS.
HOPELESSNESS heard it with SKEPTICISM.
SKEPTICISM vacillated with PERHAPS.
PERHAPS talked it over with MAYBE.
MAYBE made inquiries about IF.
IF researched PROBABLY.
PROBABLY indicated it was EVIDENT.
EVIDENT winked at CERTAINLY.
CERTAINLY clung to IN FACT.
IN FACT whispered to OF COURSE.
OF COURSE laughed at ASSUREDLY.
ASSUREDLY attacked DEFINITELY.
DEFINITELY took a punch at UNDOUBTEDLY.
UNDOUBTEDLY threw himself upon TRUTH.
TRUTH fell upon the HEART.

And thus MAN was born
And thus MAN has remained—
with all sorts of DOUBTS,
along with all the UNCERTAIN TRUTHS . . .

איז אַן אייביקייט אַוועק —
איז געוואָרן מענטש.

ווי אַזוי איז געוואָרן מענטש

אומרו איז פֿאַרגאַן אין טראָגן מיט אַ מענטש.
האָט אומרו זיך פֿאַרקוקט אויף יאוש.
יאוש האָט אַ זיפֿץ געטאָן פֿאַר צווייפֿל.
צווייפֿל האָט עס אויסגעהערט מיט ספק.
ספק האָט געקווינקלט מיט פֿילייכט.
פֿילייכט האָט זיך דורכגעשמועסט מיט אפֿשר.
אפֿשר האָט זיך נאָכגעפֿרעגט בײַ טאָמער.
טאָמער האָט געניששטערט בײַ מסתמא.
מסתמא האָט געדרונגען אַז ס'איז מעגלעך.
מעגלעך האָט געוויזן אויף וואַרשײַנלעך.
וואַרשײַנלעך האָט אַ ווינק געטאָן אויף גרייַלעך.
גרייַלעך האָט זיך צוגעשאַרט צו טאַקע.
טאַקע האָט אַרײַנגערוימט אַוואַדע.
אַוואַדע האָט זיך אויסגעלאַכט פֿון זיכער.
זיכער האָט געשטורעמט אויף באַשטימט.
באַשטימט האָט אַ זעץ געטאָן געוויס.
געוויס האָט געוואָרפֿן זיך אויף אמת.
אמת איז געפֿאַלן אויפֿן האַרץ.
— אַזוי איז געוואָרן דער מענטש.
— אַזוי איז פֿאַרבליבן דער מענטש.
מיט אַלערליי צווייפֿלען.
מיט אַלע ניט-זיכערע אמת'ן.

PRIMAL MAN AND HIS SHADOW

Malke Heifetz Tussman
(Translated by Kathryn Hellerstein)

Primal man
Wildly hairy,
His body doubled over,
His arms like hammers
Swinging from shoulders to knees;
When he first saw his shadow—
Before him, behind him, beside him—
Like an animal he roared, "Boo!"
And fell upon it with clenched fists
Before him, behind him, and beside, beat
Until the brown skin of his hands split
Until blood spilt,
And the shadow—
Before him, behind him, and beside—
Remained whole.
Primal man threw himself
On his face
And with open palms and closed eyes
Stroked the shadow
And quietly murmured,
"Thou."

And even today:
My shadow before me, behind me, beside—
I bow and call it,
Quietly and piously I call it,
"Thou."

דער איש קדמון און זײַן שאָטן

דער קדמון
ווילד באַוואַקסן
דער גוף -- האַלב נאָך אײַנגעבויגן
די אָרעמס זײַנען ווי צוויי האַמערס
וויגן זיך פֿון אַקסלען ביז די קני אַרונטער.
ער האָט צום ערשטן מאָל דערזען זײַן שאָטן --
אַט פֿאָרויס אים, אַט אַהינטער, אַט בײַם זײַט אים
האָט ער אויסגעשריגן ווי אַ חיה „בו"
און איז אַנגעפֿאַלן אויפֿן שאָטן מיט זײַנע צוויי פֿאַרבײַלטע פֿויסטן
אַט פֿאָרויס אים, אַט אַהינטער און בײַ זײַטן און געהאַקט
ביז די ברוינע הויט פֿון זײַנע הענט האָט זיך צעשפּאָלטן,
ביז בלוט צעשפּאָלטן
און דער שאָטן:
אַט פֿאָרויס אים, אַט אַהינטער און בײַם זײַט
איז געבליבן גאַנץ.
איז דער קדמון צוגעפֿאַלן--
מיטן פּנים צוגעפֿאַלן
און מיט אָפֿענע צוויי דלאָניעס זײַנע און פֿאַרמאַכטע אויגן
רונד אַרומגעגלעט דעם שאָטן
און געמורמלט-- שטיל אַרויסגעמורמלט
„דו"

און אַזוי ביז הײַנט:
מײַן שאָטן אַט פֿאָרויס מיר, אַט אַהינטער, אַט בײַם זײַט
און איך נײַג זיך און איך רוף אים,
שטיל און פֿרום איך רוף אים:
„דו."

MY GREAT POEM

Malke Heifetz Tussman
(Translated by Kathryn Hellerstein)

Throughout the night
I wrote,
Without pen and ink
I wrote,
Without pen and ink, throughout the night
I wrote
My
Great
Poem.

At the break of day
I wrote down,
With pen and ink
I wrote down
At the break of day,
Black on white, with pen and ink
I wrote down:
Sweet One!
I have worshipped in a temple that
Has no windows
To heaven.

מײַן גרױס ליד

די גאַנצע נאַכט
געשריבן,
אַן סינס־און־פּען
געשריבן,
אַן סינס־און־פּען די גאַנצע נאַכט
איך האָב געשריבן
מײַן
גרױס
ליד.

מיט טאָג צו גלײַך
פֿאַרשריבן,
מיט סינס־און־פּען
פֿאַרשריבן,
מיט טאָג צו גלײַך,
שוואַרץ אויף ווײַס, מיט סינס־און־פּען
איך האָב פֿאַרשריבן:
זיס־האַרציקער!
איך האָב געדינט אין אַ טעמפּל וואָס
האָט ניט קײן פֿענצטער
צום הימל.

SONGS OF WOMEN

Kadye Molodowsky
(Translated by Kathryn Hellerstein)

I

The women of our family will come to me in dreams at night and say:
In virtue we carried a pure blood through the generations,
We brought it to you, like a guarded wine in kosher cellars
Of our hearts.
And one will say:
I was left an abandoned wife when my cheeks were
Two reddish apples still on the tree
And I clenched my white teeth in the lonely nights of expectation.
And I will go to meet the grandmothers, saying:
The withered melodies of your lives
Chase after me like autumn winds.
And you come to meet me
Wherever the street is dark,
And wherever there's a shadow.
And why shall this blood without impurity
Be my conscience, like a silken thread
Bound on my brain,
And my life a page plucked from a holy book,
The first line torn?

II

I will come to the one
Who first brought me woman's delight,
And say: Man,
I trusted yet another with my quiet gaze,
And one night laid my head near him.
Now I bring my sorrow
Like bees stinging around my heart,
And have no honey to soothe the hurt.
And if the man takes me by the braid,
I will drop to my knees
And remain on the doorstep like the petrifaction at Sodom,
I will raise my hands to my head
Like my mother blessing the Sabbath candles,
But my fingers will stand rigid like ten numbered sins.

III

Sometimes a stone step is sweet as a pillow,
So I stretch out on its coldness
When I can't bear up to the third floor
My head with its thin dry lips.
Then I am a silent, fainting girl,
Who shuffles across the ground on numb feet
And lies down somewhere
Alone all night on the stone stairs.

IV

I must turn the mirror aside,
So that now, in the still night, my face
Does not look at me with prim lips:
I will no longer consider what I have not before considered
I will nod my head to the wall,
As if to a living person who is sorry,
As if to an old, good friend.
In the still of the night it is all the same
Whether I am right or wrong.
My brows are heavy and still not unburdened,
And my limbs gravitate to the earth
In mute trust of her primordial conscience.

V

Long and mild are the dawns of Tammuz and Av,
When I hold my wakeful head
        on a brown, sunburned hand:
Man,
I have kept near me a guarded place for you,
But I have not kept any peace and place for myself.
Through closed eyes the tears fall slow and warm,
And stillness spreads,
Like small drowsy rabbits around the bed,
Soon the day will make its first cry
And they will scatter
And I will rise to my difficult, long way.

*VI**

For poor brides who were servant girls,
Mother Sarah draws forth from dim barrels
And pitchers sparkling wine.
Mother Sarah carries with both hands
A full pitcher to whom it is decreed,
And mother Sarah's tears fall
Into a small goblet for whom it is decreed.
And for streetwalkers
Dreaming of white wedding shoes,
Mother Sarah bears clear honey
In small saucers
To their tired mouths.
For high-born brides now poor,
Who blush to bring patched wash
Before their mothers-in-law,
Mother Rebecca leads camels
Laden with white linen.
And when darkness spreads before their feet,
And all the camels kneel on the ground to rest,
Mother Rebecca measures linen ell by ell
From the fingers of her hand
To her golden bracelet.
For those whose eyes are tired
From watching the neighborhood children,
And whose hands are thin from yearning
For a soft small body
And for the rocking of a cradle,
Mother Rachel brings healing leaves
Discovered on distant mountains,
And comforts them with a quiet word:
At any hour God may open the sealed womb.
For those who cry at night in lonely beds,
And have no one to share their sorrow,
Who talk to themselves with parched lips,
To them, Mother Leah comes quietly,
Her eyes covered with her pale hands.

---

*An earlier version of this translation appeared in *Grove*, No. 6, Spring, 1982.

VII

These are the spring nights
When up from under a stone, a grass blade pushes forth from the earth,
And fresh moss makes a green cushion
Under the skull of a dead horse
And all of a woman's limbs beg for the hurt of childbirth.
And women come and lie down like sick sheep
By wells to heal their bodies,
And have dark faces
From long years of thirsting for the cry of a child.
These are the spring nights
When lightning splits the black earth
With silver slaughtering-knives.
And pregnant women approach
White tables in the hospital with quiet steps
And smile at the yet-unborn child
And perhaps at the dead.
These are the spring nights
When up from under a stone, a grass blade pushes forth from the earth.

*VIII**

Nights when I'm awake
And one by one my days stand before me,
My mother's life comes to me.
And her emaciated hands
Wrapped in virtuous nightgown sleeves
Are like a Godfearing script on white parchment
And words of *Hamapl*,
The prayer for falling asleep, grow angry
Like fiery coals quenched by her quiet plea,
And they shrivel her mouth
Like a withered plum.
And her tears come drop by drop like a meager drizzle.

And now that I am a woman,
And walk clad in brown silk
With my head bare,
With naked throat,
And my own life's misfortune has hunted me down,
And like a crow
Falling upon a chick,
My room is often lit up all night,
And I throw my hands to my head
And my lips recite a quiet, simple
Plea to God.
And tears come drop by drop like a meager drizzle.

*An earlier version of this translation appeared in *Imagine*, Vol. 1, No. 1, Summer, 1984.

PRAYERS

Kadye Molodowsky
(Translated by Kathryn Hellerstein)

I

Don't let me fall
As a stone falls upon the hard ground.
And don't let my hands become dry
As the twigs of a tree
When the wind beats down the last leaves.
And when the storm raises dust from the earth
With anger and howling,
Don't let me become the last fly
Trembling terrified on a windowpane.
Don't let me fall.
I have asked for so much,
But as a blade of your grass in a distant wild field
Lets drop a seed in the earth's lap
And dies away,
Sow in me your living breath,
As you sow a seed in the earth.

תפילות.

I

ניט לאָז מיך ׳אונטערגיין,
ווי ס׳פֿאַלט אַראָפּ אַ שטיין אויף האַרטן גרונט.
און מיינע הענט זאָלן ניט דאַר ווערן,
ווי צווייגלעך פֿון אַ בוים,
ווען ס׳שלאָגט אַראָפּ דער ווינט די לעצטע בלעטער.
און ווען דער שטורים רייסט פֿון דר׳ערד דעם שטויב
מיט כעס און וויען,
זאָל איך נישט זיין די לעצטע פֿליג,
וואָס צאַפּלט זיך צעשראָקן אויף אַ שויב.
נישט לאָז מיך אונטערגיין.
כ׳האָב אַזויפֿיל געבעט,
גאָר ווי אַ גראָז דיינס אין ווייטן ווילדן פֿעלד
פֿאַרלירט אַ קערנדל אין שויס פֿון דר׳ערד
און שטאַרבט אַוועק,
פֿאַרזיי אין מיר דיין לעבעדיקן אָטעם,
ווי דו פֿאַרזייסט אַ קערנדל אין דר׳ערד

II

I still don't know whom,
I still don't know why I ask[.]
A prayer lies bound to me
And asks of a God,
And asks of a name.
I ask in the field[,]
In the noise of the street,
Together with the wind, when it runs before my lips,
A prayer lies bound to me,
And asks of a God,
And asks of a name.

III

I lie on the earth,
I kneel
In the ring of my horizons,
And stretch my hands
In entreaty
To the west, when the sun sets,
To the east, when it rises there,
To each spark
To show me the light
And give light to my eyes[.]
To each worm that glows in the darkness at night,
That it shall bring its wonder before my heart
And redeem the darkness that is enclosed in me.

II

איך ווייס נאָך ניט צו וועמען,
איך ווייס נאָך ניט פאַרוואָס איך בעט,
אַ תפילה ליגט בא מיר געבונדן,
און בעט זיך צו אַ נאָמ
און בעט זיך צו אַ נאָמען.
איך בעט
אין פעלד,
אין רעש פון גאַס,
מיט ווינט צוזאמען, ווען ער לויפט מיר פאר די ליפּן,
אַ תפילה ליגט בא מיר געבונדן,
און בעט זיך צו אַ נאָמ
און בעט זיך צו אַ נאָמען.

III

איך ליג בא דר'ערד,
איך שטיי נעקאַיט
אין רונג פון מיינע האָריזאָנטן,
און שטרעק די הענט
מיט אַ געבעט
צו מערב, ווען די זון פארגייט,
צו מזרח, ווען זי גייט דאָרט אויף,
צו יעדער פונק
באווייזן מיר דאָס ליכט
און העל מאכן די אויגן
צו יעדעם ווערעמל וואָס גליט אין פינסטערקייט ביינאכט,
ער זאָל זיין וואונדער ברענגען פאַר מיין האַרץ
און אויסלייזן די פינסטערקייט, וואָס איז אין מיר פארמאַכט.

1922

GENERATIONS

Rokhl Korn
(Translated by Kathryn Hellerstein)

My mother loved another
And became the wife of my father—
Someone's picture yellowed and faded from long years
Of smiling in her old velvet album.

When she embroidered a towel, a napkin,
She stitched in red silk her longing, her desire,
And the stitches used to run like narrow rivulets of blood
Silvered, bordered by her silent tears.

My grandmother. Today, who can understand the life of a grand-
mother—
I remember only trembling hands and narrow blue lips.
Today, who can know whether my grandfather Shaye loved her,
How hard her happiness was and what she had to bear.

Not a letter of hers remains, not a piece of paper,
But pots fastened with wire in the attic, mute congregations
of former reality—
When her husband died, she remained a widow, young
With five children, the youngest son an orphan not quite seven.

So she planted an orchard, a thick, wide orchard,
Trees in straight lines, one by one, arrayed
To embrace the new naked house
And her own great solitude.

As for me—my daughter is now sixteen.
Just as I was on that day, in that month of May,
When a hushed hour sowed in me the wondrous word,
In the fragrance of white lilac, spring, and the trill
of the distant nightingale.

דורות

פאר מיין טאכטער רענע, צו אירע זעכצן יאר

מיין מאמע האט ליב געהאט אן אנדערן
און איז געווארן דאס ווייב פון מיין טאטן —
ס׳האט יענעמס בילד, פארגעלט, פארבלאסט פון לאנגע יארן,
געשמייכלט פון איר אלבאם סאמעטענעם, אלטן.

ווען זי האט אויסגענייט א האנטעך, א סערוועט,
אין רויטן זייד אריינגעשטיקט איר בענקשאפט, איר באגער,
פלעגן לויפן די שטעך, ווי שמאלע ריטשקעס בלוט,
באזילבערטע, באזוימטע מיט איר שטילער טרער.

מיין באבע — ווער קען היינט פארשטיין דאס לעבן פון א באבען —
כ׳געדענק בלויז ציטערנדיקע הענט און שמאלע, בלאע ליפן;
ווער קען עס וויסן היינט, צי ס׳האט מיין זיידע שאיע זי געליבט,
ווי שווער עס איז געווען איר גליק און וואס זי האט געליטן —

ס׳איז פון איר נישט פארבליבן קיין בריוו, קיין שטיק פאפיר,
נאר טעפ פארדראטעוועטע אויפן בוידעם, עדות שטומע פון געוועזענער וואר —
ווען ס׳איז איר מאן געשטארבן, איז זי געבליבן אן אלמנה יונגע,
מיט פינעף קינדער, דער יינגסטער זון א יתומל פון קנאפע זיבן יאר.

האט זי איינגעפלאנצט א פאד, א סאד געדיכט און ברייט,
ביימער אין שורות גלייכע איינס ביי איינס גערייט,
כדי ארומצוצוימען ס׳נייע נאקעטיקע הויז
און איר אייגענע גרויסע איינזאמקייט.

און איך — מיין טאכטער איז איצט אלט געווארן זעכצן יאר.
גענוי ווי איך אין יענעם טאג פון יענעם חודש מאי,
ווען ס׳האט א שטילע שעה אריינגעפלאנצט אין מיר דאס וואונדערלעכסטע ווארט,
און ס׳האט געשמעקט מיט ווייסן בעז, מיט פרילינג און מיט שפיל פון הייטן סאלאווי.

A packet of letters in the closet, a thin bundle of poems,
All this is the ash of my life—
Now I see clearly—I was too close to my happiness,
So I continually ran forward, forward, and nearer.

I would have liked to say to my daughter—Don't, don't, don't
chase.
Let yourself be led by the embroidered, red rivulets of blood.
Listen to what the trees rustle in grandmother's orchard
And to what my poem whispers, pensive and dreamy.

But how can her sixteen years comprehend
The tremble and sorrow of past lives?
For her, everything begins anew, begins anew—

She goes, and the shadows go after her, kissing her tracks,
And somewhere on a branch of white lilac
The distant nightingale fevers its song.

אַ פּעקל בריוו אין שאַנק, אַ שמאַלינק בענדל לידער,
אָט דאָס אַלץ איז דאָס אַש פון מיין לעבן.
איצט זע איך גענוי —כ׳בין געווען צו נאָענט פון מיין גליק,
בין איך געלאָפן אַלץ פאָרויס, אַלץ פאָרויס און — דערנעבן.

כ׳וואָלט מיין טאַטער געזאָגט: — ניטע, ניטע, ניט יאָג,
לאָז דיך פירן פון דער אויסגענייטער, רויטער ריטשקע בלום,
האָרך, וואָס ס׳רוישן די ביימער אין דער באָבעס סאָד,
און וואָס ס׳פליסטערט פאַרטראַכט און פאַרטרויערט מיין ליד.

נאָר ווי קענען באַנעמען אירע זעכצן יאָר
פון פאַרגאַנגענע לעבנס דעם ציטער און טרויער?
ס׳הייבט זיך אָן ביי איר אַלץ אויפסניי, אַלץ אויפסניי —

זי גייט און ס׳גייען די שאָטנס איר נאָך און קושן איר שפּור,
און ערגעץ אויף אַ צווייג פון ווייסן בעז
פייבערט אויס זיין ליד דער ווייטער סאָלאָוויי.

A NEW DRESS

Rokhl Korn
(Translated by Kathryn Hellerstein)

Today I put on
For the first time
In seven long years
A new dress.

But it is too short for my sorrow
And too narrow for my grief,
And each white-glass button is
Like a tear
That flows down from the folds
Stony and heavy.

אַ נײַ קלייד

איך האָב זיך אָנגעטאָן הײַנט,
צום ערשטן מאָל
נאָך זיבן לאַנגע יאָר
אַ נײַ קלייד.

נאָר ס'איז צו קורץ פֿאַר מײַן טרויער
און צו ענג פֿאַר מײַן לייד.
און ס'איז אַ יעדער ווײַס־גלעזערנער קנאָפּ
ווי אַ טרער.
וואָס פֿליסט פֿון די פֿאַלדן אַראָפּ
פֿאַרשטיינערט און שווער.